

155 INHEMSK LINGVISTISK LITTERATUR.

Litteraturblad till Saima 31.X och 14.XI 1844

INHEMSK LINGVISTISK LITTERATUR.

Bland gladare företeelser inom fäderneslandet är den lilla rörlighet, som på sednaste tid börjat visa sig i utgifvandet af böcker för skolan. Vi påminna i första rummet, om *Hr. Forsmans* upplagor af Ciceros Tal och Tusculanæ jemte Ord- och Sakförklaringar till den förra. Man har i Morgonbladet läsit en kritik öfver dessa arbeten, som väl visar, att 10 äfven andra åsigtar af en skolupplagas beskaffenhet, än dem *Hr. Forsman* följt, kunna försvaras, samt att ett och annat fel i hans upplaga finnes; men utom det att dessa anmärkningar till stor del äro filologiens ensak, icke innehålla något pålitligt afgörande för skolans behof och gagn, äro de äfven i andra delar uppenbart orättvisa, såsom *Hr. Forsman* i sitt ampra bemötande af desamma klarligen visat. Hvad med all säkerhet torde kunna påstås, är, att *Hr. Forsmans* upplaga är den bästa, som till bruk för Svenskar blifvit utgifven, samt att den både för lärare och lärjungar erbjuder ett kunskapsförråd, hvari väl få ens 20 bland de förra hittills haft någon insigt. Ja vi anse, att redan tillvaron af denna upplaga skall försäkra isynnerhet Ciceros Tal om ett blifvande rum äfven i skolundervisningen. Att *Hr. Forsmans* vetenskapliga nit och filologiska insigt utgöra ett lysande unntag i de Finska skolrektorernas memorabilia vitæ, bör derföre äfven tacksamt erkännas.

Ett icke mindre utomordentligt fenomen är en nyligen utkommen »Latinsk Språklära för Skolor och Gymnasier af *J. E. Öhman*.» För att kunna fälla ett yttrande om denna skrifts duglighet både i vetenskapligt hänseende och synnerligast i afseende å dess lämplighet för det uppgifna ändamålet, skulle erfordras ett ansträngdt studium, hvartill vi ännu icke haft råderum, och erfarenhet genom dess begagnande vid 30 undervisningen, hvarom än mindre kunnat blifva fråga. Så mycket en summarisk jemförelse tillåter oss afgör, finna vi *Hr. Öhmans* grammatik åtminstone lika inbjudande såsom skolbok som både *Zumpt*s af *Hedner* bearbetade och *Ellendts* af *Dahlström* utgifna. Vi blygas icke att erkänna vår stora förkärlek för gamla *Strelings* framställningssätt och handgripliga definitioner. Men hans svagheter kunna också icke döljas. Med *Hr. Öhman* anse vi *Etymologiens* afdelning i flera kurser och *Syntaxens* framställning enligt satsläran för nödvändig. Såsom en förmodan mera än ett omdöme må det yttrande här finna plats, att *Hr. Öhman* både i formel konsekvens och utförlighet kanske hellre gjort för 40 mycket än för litet. Äfvenså torde kanske språk och framställning blifva föremål för kritik. Vi tvifla dock icke, att arbetet, ju skall blifva ansedt så förtjenstfullt, som *Förf-s* omsorg och noggranhet gifva honom rätt att hoppas; men vi förutse, att en ny upplaga skall mycket höja dess brukbarhet.

(14. XI)

II. INHEMSK FILOLOGISK LITTERATUR.

Ännu förkunna hufvudstadens Tidningar om en *Syrjansk Grammatik* af *H:r M. A. Castrén*. Den är sammanskrifven på Latinska språket, troligen för att blifva tillgänglig för filologer i all världens ändar, och utgör första frukten af *H:r Castréns* ihärdiga bemödanden att utvidga 50 kännedomen om den Finska språkstammen. Det är att förmoda, att den äfven innefattar många jemförelser med Finska språket och således skall bidra att väcka uppmärksamheten på detta, hvilket först derigenom kan vinna ett större både filologiskt och historiskt intresse,

att det visar sig tillhöra en utbredd språkstam, hvars äldste gren, kanske hufvudstam det utgör. Den Finska bokhandelns skick vållar, att vi endast kunna yttra förmodanden angående skriftens innehåll.

Ett sammandrag af Finska språkets Formlära har H:r *G. L. Stenbäck* utgifvit. Denna skrift skall i ett följande nummer underkastas en litet utförligare granskning, emedan den äfven för den större allmänheten eger ett intresse. Om de öfriga under ofvanstående rubrik omnämnda skrifter, hafva vi deremot velat lemna dessa färadiga notiser, för att icke synas fremmande för de alster, hvilka hedra landets litteratur, och åtminstone underrätta våra läsare om deras tillvaro.

10

156 OM FONDERNA FÖR SAIMEN KANALEN.

Saima n:o 45 7. XI 1844

Så väl sättet att anskaffa medlen för Kanal-arbetets utförande, som summarisk uppgift på kostnaden och den ungefärliga beräkningen öfver företagens fördelar, på hvilken dess tillstyrkande stöder sig, hafva blifvit i Tidningarne meddelade. Denna offentlighet vid ett så stort och för landet nyttigt, men för den närmaste framtiden likaså betungande företag måste anses vara för dess framgång lika nödvändig som gagnelig för landets industri och penningeväsende i allmänhet.

20

Ty för det första, om det blefve nödvändigt, att med ett utländskt lån betäcka ena hälften af kostnaderna, så måste väl det beräknade amortisementet på trettio år blifva otillräckligt. Finska statskassans kredit, ehuru ännu obepröfvad, kan icke anses tillräckligt stor, för att hos utlänningen utverka ett lån på så goda vilkor, som de föreslagna, så att nemligen hela lånesumman skulle utbetalas mot endast 3 3/5 procent. Ja det finnes skäl förmoda, att ett lån från annan ort än Ryssland endast kunde lemnas mot högst betungande vilkor. Dessutom skulle å ett utländskt lån räntan alltid vara för landet förlorad, d. ä. på femton år mera än hälften af hela lånesumman eller 810 tusen Rubel Silfver gå till utlandet. Likasom man nu af det Nådiga Reskriptets ordalydelse kan sluta, att med de till utgifvande bestämda statskassans obligationer endast afses upptagandet af ett inhemskt lån, måste man äfven erkänna, att ett lån inom landet är om icke den enda likväl den för detsamma gagneligaste utväg att sammanbringa det nödiga förskottet af 1 1/2 million Rubel. Då man känner, med hvilken hastighet det af Banken upptagna lånet å 700 000 R:1 fylldes, så bör man också icke betvifla, att ju det nu ifrågavarande med lätthet skall kunna upptagas, isynnerhet då endast 1/15 del af summan upptages årligen.

30

40

Härvid kommer då blott i betraktande skillnaden mellan lån till banken och till statskassan, samt mellan den förras 4 procent, den sednares 3 3/5 p. C.

I all handel beror krediten derpå, att »husets» affärer äro kända, och att det i dessa visat solidité. Här gäller det äfven personen, emedan hans eget välstånd beror af hans kredit. Än nödvändigare blir detta i förhandlingar med offentliga kreditanstalter. Att sky offentligheten är för dessa att äfven sky krediten. Ty deras kredit skulle eljest bero af god tro på personer, icke af kända sakförhållanden. Men det är föga förunderligt, att menniskor hellre förlita till de sednare än till de förra, då personens fördel icke är beroende af anstaltens. Derföre hafva alla banker funnit nödigt att på bestämda tider underrätta allmänheten om

50